

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії,
ректор УДУНТ, професор

Костянтин СУХИЙ

2025 року

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
з ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**для здобуття ступеня бакалавра на основі ПЗСО, НРК5
для всіх освітніх програм та спеціальностей**

Дніпро – 2025

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою українознавства, документознавства та інформаційної діяльності ННІ
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Євсєєва Г.П., д.н. держ.упр., проф., проректор з виховної роботи та гуманітарної політики
УДУНТ

Лисенко Г.І., к.і.н., доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної
діяльності

Бабенко В.А., к.і.н., доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної
діяльності

Волкова С.П., ст викл. кафедри українознавства, документознавства та інформаційної
діяльності

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства, документознавства та
інформаційної діяльності ННІ ПДАБА

Протокол від «06» березня 2025 року № 7

Завідувач кафедри

« 10 » березня 2025 року

(підпис)

(Олена БАРАННИК)
(прізвище та ініціали)

Метою вступного випробування (співбесіди) з дисципліни «Історія України» є виявлення рівня сформованої історичної компетентності абітурієнта, визначення відповідності навчальних досягнень освітньому стандарту. Програму розроблено з урахуванням чинної програми зовнішнього незалежного оцінювання з історії України для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 696 від 26 червня 2018 року).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Абітурієнти повинні:

- **знати** основний зміст найважливіших історичних понять, категорій та термінів;
- **володіти** знаннями історичних явищ, процесів та закономірностей;
- **вміти** класифікувати вивчені історичні явища та події;
- **визначати** істотні ознаки певних історичних епох та періодів;
- **розуміти** значення й особливості прояву ключових історичних подій;
- **встановлювати** причинно-наслідкові зв'язки різних історичних процесів;
- **наводити** імена визначних діячів певного періоду в історії України;
- **встановлювати** хронологічну послідовність подій того чи іншого періоду,
- **співвідносити** історичні події з відповідною епохою;
- **описувати** здобутки та втрати України на її історичному шляху;
- **визначати** головні риси економічного, соціального, політичного, національно-культурного життя українського народу за певної історичної доби;
- **аналізувати та оцінювати** суперечливі, складні явища в історії України, у боротьбі її народу за свободу й незалежність;
- **вміти характеризувати** виникнення, становлення та розвиток українського народу, його національної державності у різні історичні епохи;
- **визначати** причини виникнення та розвитку ключових історичних явищ, їх вплив на історичну долю українського народу, значення для історичного поступу українського суспільства;
- **характеризувати** державотворчі процеси, соціально-економічні реформи в Україні та її інтеграцію у світове співтовариство у новітню добу;
- **формувати** власні висновки, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні узагальнення.

СПІВБЕСІДА ЯК ВИД ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Відповідно до Правил вступних випробувань до вищих навчальних закладів абітурієнти певної категорії складають вступні випробування з історії України у вигляді співбесіди.

Проводячи співбесіду з історії України, екзаменатори ставлять перед собою завдання виявити, наскільки випускник засвоїв шкільну програму, чи володіє матеріалом, чи орієнтується у суспільному та культурному житті України, що знає з життя українського народу.

Враховуючи, що на співбесіду абітурієнту не дається час на підготовку (відповідь дається відразу після одержання запитання), можна вважати, що цей вид випробувань є складним, адже вимагає від абітурієнта досконалого володіння матеріалом з історії України.

Проводиться співбесіда комісією кваліфікованих викладачів-істориків за програмою зовнішнього незалежного оцінювання знань. Для відповіді пропонується 30 питань з історії України. Питання потребують усної відповіді. Результат цієї відповіді фіксується екзаменаторами в протоколі.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ НА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАННЯХ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Хронологічно програма охоплює історичний період шкільних курсів історії України від другої половини XVI ст. до початку XXI ст. Вона передбачає перевірку сформованих в абітурієнтів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів.

Програмі вступних випробувань надано вигляду таблиці, яка складається з двох колонок. У першій колонці зазначені теми розділів, які розкривають історію України від другої половини XVI ст. до початку XXI ст. У другій колонці викладено зміст історичного матеріалу, у якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни. Далі наведено перелік основних предметних вмінь та навичок - це мінімум, з якого абітурієнти повинні мати певні знання та уявлення.

Розділ програми	Зміст, дати, історичні персоналії, поняття та терміни
ТЕМА 6: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVI СТ.)	Зміст: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х рр. Братський рух. Утворення УГКЦ. Культура й духовність. Дати: 1556-1561 рр. - створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. - заснування князем Дмитром Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої - відомої Січі; 1569 р. - Люблінська унія: утворення Речі Посполитої; 1586 р. - утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у м. Львів; 1596 р. - Берестейська церковна унія: утворення Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Персоналії:

	Василя-Костянтина Костянтиновича Острозького. Дмитра Вишневецького, Криштофа Косинського, Северина Наливайка, Івана Федоровича, Герасима Смотрицького, Іпатія Потія, Мелетія Смотрицького; Поняття та терміни: «воєводство», «низове козацтво», «реєстрове козацтво», «городове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «кошовий отаман», «гетьман», «клейноди», «Українська греко-католицька церква», «братство», «полемічна література». Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі культури; військово-політичну організацію козацтва; діяльність православних братств; становище православної церкви; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань.
ТЕМА 7: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.	Зміст: Зміни в соціально- економічному житті. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Козацькі повстання 1620-1630-хрр. «Ординація Війська Запорозького...». Культура. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р. Духовність. Дати: 1618 р. - похід козаків під проводом гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного на м. Москва; 1621 р. - Хотинська битва; 1625 р. - Куруківська угода; 1632 р. - «Пункти для заспокоєння руського народу», утворення Київської колегії; 1637-1638 рр. - повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні. Персоналії: Петра Конашевича-Сагайдачного, Тараса Федоровича. Івана Сулими, Йова Борецького, Петра Могили. Поняття та терміни: «фільварок», «кріпак», «панщина», «Золотий спокій». Характеризувати політичне та соціально-економічне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати наслідки «доби героїчних походів козацтва»

	перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 1620-1630-х рр.
ТЕМА 8: НАЦІОНАЛЬН О- ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКО ГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII ст.	Зміст: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави - Війська Запорозького. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького. Дати: 1648 р.- Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р.- Зборівська битва, Зборівський договір; 1651 р. - Берестецька битва, Білоцерківський договір; 1652 р. - Батозька битва; 1653 р. - Жванецька облога, Кам'янецький договір; 1654 р. - Переяславська рада, українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. - московсько-польське Віденське перемир'я. Персоналії: Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Адама Кисіля; Поняття та терміни: «національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення». Характеризувати відносини Війська Запорозького з Річчю Посполитою, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р.; діяльність вказаних історичних діячів; Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи; Пояснювати наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби.
ТЕМА 9: КОЗАЦЬКА УКРАЇНА НАПРИКІНЦІ 50 - 80-Х РР. XVII СТ.	Зміст: Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України 50- 80-х рр. XVII ст. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно- територіальний устрій Слобідської України. Дати: 1658 р.- Гадяцький договір; 1659 р. - Конотопська битва; 1667 р.- Андрусівське перемир'я; 1669 р.- Корсунська угода, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681р.- Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. - «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархатові.

	Персоналії: Івана Виговського, Юрія Немирича, Юрія Хмельницького, Павла Тетері, Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Івана Сірка, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича Поняття та терміни: «Руїна», «Великий згін», «Чигиринські походи». Характеризувати зміст політичних угод, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя; діяльність вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.
ТЕМА 10: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII –У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.	Зміст: Гетьманщина в 1687-1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.). Північна війна і Україна. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20- 30-х рр. XVIII ст. Обмеження автономії Гетьманщини. Діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Культура. Києво-Могилянська академія. Духовність. Дати: 1708 р. - українсько-шведський союз, зруйнування Батурина; 1709 р. - зруйнування московитськими військами Чортомлицької Січі, Полтавська битва; 1710 р. - «Конституція;..» Пилипа Орлика; 1713р.- ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. - заснування Нової (Підпільненської) Січі; Персоналії: Івана Мазепи, Семена Палія. Костя Гордієнка. Пилипа Орлика. Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Данила Апостола, Феофана Прокоповича. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «змосковщення/зросійщення», «козацьке бароко», «козацький літопис». Характеризувати діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень «Конституції...» Пилипа Орлика; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів; Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни, наслідки Полтавської битви для українських земель.
	Зміст: Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини.

ТЕМА 11: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.	Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономії Гетьманщини. Опришківський та гайдамацький рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі. Культура й духовність. Дати: 1764 р. - остаточна ліквідація посади гетьмана; 1768 р. - Коліївщина; 1775 р. - остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780-1782 рр. - ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; 1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України; 1783 р. - підкорення Російською імперією Кримського ханства. Персоналії: Кирила Розумовського. Петра Калнишевського, Олекси Довбуша, Максима Залізняка, Івана Гонти, Григорія Сковороди, Артема Веделя, Івана Григоровича-Барського Поняття та терміни: «опришок», «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «гайдамака», «Коліївщина». Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості опришківського та гайдамацького рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки опришківського й гайдамацького рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії. Пояснювати значення Гетьманщини та Запорозької Січі в історії України.
ТЕМА 12: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСФІЙСЬКО Ї ІМПЕРІЇ НАПРИКНІЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛ.	Зміст: Адміністративно- територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості. Відновлення українського козацтва в час французько-російської війни. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Дати:

XIX ст.	1798 р. - видання «Енеїди» Івана Котляревського; 1828 р. - ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825- січень 1826 рр.- повстання Чернігівського полку; 1830- 1831рр.- польське визвольне повстання; 1840 р.- перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка; 1846-1847 рр. - діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Персоналії: Івана. Котляревського, Устима Кармалюка, Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша. Поняття та терміни: «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масон», «промисловий переворот». Характеризувати асиміляційну політику Російської імперії щодо України, економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення в Україні російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства.
ТЕМА 13: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII - В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	Зміст: Адміністративно- територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848- 1849 рр. Діяльність Головної Руської Ради (1848-1851 рр.). Досвід парламентаризму. Дати: 1816 р.- створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників; 1833-1837 рр. - діяльність «Руської трійці»; 1837 р. - видання «Русалки Дністрової»; 1848 р.- скасування панщини в Галичині, створення Головної Руської Ради, видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька». Поняття та терміни: «будителі», «революція», «Весна народів». Персоналії: Івана Могильницького, Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича, Якова Головацького, Олександра Духновича, Лук'яна Кобилиці. Характеризувати перебіг українського національного руху під час революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження,

	форми соціального протесту населення; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати наслідки, значення подій 1848-1849 рр., причини та значення українського національного руху в західноукраїнських землях.
ТЕМА 14: КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.	Зміст: Освіта, наука, література, образотворче мистецтво, архітектура. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених. Дати: 1805 р. - відкриття університету в м. Харків; 1834 р. - відкриття університету в м. Київ; 1839 р. - ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі. Персоналії: Василя Каразіна, Петра Гулака-Артемовського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Михайла Максимовича, Михайла Остроградського Поняття та терміни: «класицизм», «романтизм» Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII - першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.
ТЕМА 15: НАДНІПРЯН СЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.	Зміст: Події Кримської війни 1853 – 1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Реформи 1860-1870-х рр. і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу. Дати: 19 лютого 1861р. - царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 р. - Валуєвський циркуляр; 1863-1864 рр. - польське національно- визвольне повстання; 1876 р. - Емський указ. Персоналії: Володимира Антоновича, Олександра Кониського, Михайла Драгоманова, Павла Чубинського, Бориса Грінченка, Ісмаїла Гаспринського. Поняття та терміни: «Київська козащина», «земство», «громадівський рух». Характеризувати основний зміст реформ 1860-1870-х рр. та особливості їх проведення на українських землях, зміни в

	соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати наслідки Кримської війни для України, наслідки реформ 1860-1870-хрр., Валуєвського циркуляру та Емського указу.
ТЕМА 16: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО- УГОРЩИНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	Зміст: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Українські видання: «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій. Дати: 1868 р. - створення у м. Львів товариства «Просвіта»; 1873 р. - створення у м. Львів Літературного товариства імені Тараса Шевченка (від 1892 р. - Наукове товариство імені Тараса Шевченка); 1890 р. - створення Русько-української радикальної партії; 1899 р. - створення Української національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії; Персоналії: Юліана Романчука, Юліана Бачинського, Івана Франка, Олександра Барвінського, Юрія Федьковича. Поняття та терміни: «трудова еміграція», «кооперація», «українофіли», «народовці», «радикали», «партія», «нова ера». Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху; діяльність «Просвіти» та Наукового товариства імені Тараса Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, місце і роль провідних діячів західноукраїнських земель в українському національному рухові другої половини XIX ст.
	Зміст: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Релігія і церква. Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету.

ТЕМА 17: КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.	1875 р. – відкриття Чернівецького університету. Персоналії: Іллі Мечникова, Івана Пулюя, Агатангела Кримського, Дмитра Яворницького, Лесі Українки, Марка Кропивницького, Миколи Садовського, Марії Заньковецької, Михайла Вербицького, Миколи Лисенка, Соломії Крушельницької, Богдана Ханенка. Василя Симиренка Поняття: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм». Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини XIX-початку XX ст.,- розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, становлення професійного театру; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати умови розвитку культури в другій половині XIX - на початку XX ст.
ТЕМА 18: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В 1900-1914 РР.	Зміст: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907— 1914 рр. Дати: 1900 р. - створення Революційної української партії (РУП); 1908 р. - створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1905 р. - створення першої в Наддніпрянській Україні «Просвіти». Персоналії: Євгена Чикаленка, Миколи Міхновського, В'ячеслава Липинського Поняття та терміни: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенець», «страйк». Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвитку сільського господарства, утворення українських політичних партій, розвитку самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно- визвольний рух України в роки російської революції 1905-1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення аграрної реформи Петра Столипіна та її запровадження в Україні; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати основні тенденції політичного, соціально-

	економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907-1914 рр.
ТЕМА 19: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО- УГОРЩИНИ 1900-1914 РР.	Зміст: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель. Дати: 1900 р.- обрання Андрія Шептицького митрополитом УГКЦ; 1907 р. – впровадження в Австро- Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків. Персоналії: Андрея Шептицького, Івана Боберського, Кирила Трильовського. Поняття та терміни: «загальне виборче право». Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного, руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт»; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини активізації політичного руху на початку XX ст., його результати, роль Андрея Шептицького в піднесенні національного життя.
ТЕМА 20: УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	Зміст: Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914— 1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії та Австро- Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр. Дати: серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців (УСС), створення Союзу визволення України; 1914 р. - Галицька битва; 1915 р. - утворення Загальної української ради; 1916 р. - Брусиловський прорив. Персоналії: Костя Левицького, Дмитра Донцова, Андрія Жука, Михайла Галущинського. Вільгельма Франца фон Габсбурга-Лотрінгена (Василя Вишиваного) Поняття та терміни: «світова війна», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство», «мобілізація», «евакуація». Характеризувати територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції

	українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціально- економічне становище населення в роки війни; діяльність вказаних історичних діячів. Визначати політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства.
ТЕМА 21: ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	Зміст: Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР. Дати: березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради (УЦР); квітень 1917 р. - Всеукраїнський національний конгрес; червень 1917 р. - I Універсал УЦР; липень 1917 р. - II Універсал УЦР; листопад 1917р. - III Універсал УЦР; 9 (22) січня 1918 р. - IV Універсал УЦР, проголошення незалежності Української Народної Республіки (УНР); січень 1918 р. - бій біля станції: Крути; січень (лютий) 1918 р. - Берестейський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Персоналії: Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Сергія Єфремова, Петра Болбочана, Номана Челебіджіхана. Поняття та терміни: «автономізація», «самостійники», «Українська Центральна Рада», «універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Установчі Збори», «більшовизм», «курултай». Характеризувати діяльність УЦР, українських партій; основні положення універсалів УЦР; взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією; боротьбу за владу в Києві в жовтні - листопаді 1917 р.; ультиматум Раднаркому; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини Української революції, її характер; роль «Всеукраїнських з'їздів рад» у містах Київ та Харків; причини та наслідки першої війни більшовицької Росії з УНР; здобутки

	і прорахунки УЦР в державотворчому процесі. Пояснювати історичне значення універсалів УЦР
ТЕМА 22: РОЗГОРТАННЯ Я УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРОТЬБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ	Зміст: Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919- 1922 рр.). Культура та духовність. Дати: 29 квітня 1918р.- державний переворот і прихід до влади Павла Скоропадського; 1 листопада 1918 р. - Листопадовий зрив у Львові; 13 листопада 1918 р. - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР); листопад 1918 р. - заснування Української академії наук (УАН); 14 листопада. 1918 р. - утворення Директорії; 22 січня 1919 р. - проголошення Акта злуки УНР та ЗУНР; грудень 1919 — травень 1920 рр. - Перший Зимовий похід армії УНР; квітень 1920 р.- Варшавська угода; березень 1921 р. — Ризький мирний договір; 1921 р. - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); листопад 1921 р. - Другий Зимовий похід армії УНР. Персоналії: Павла Скоропадського, Дмитра Вітовського, Євгена Петрушевича, Симона Петлюри, Нестора Махна, Василя Липківського, Григорія Нарбута, Володимира Вернадського. Поняття та терміни: «Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм», «червоний терор», «інтервенція», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа», «автокефальна церква». Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана Павла Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР, Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР), зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя, в Україні в 1918-1921

	рр.; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини гетьманського перевороту та падіння влади гетьмана Павла Скоропадського; особливості внутрішнього та зовнішнього становища УНР часів Директорії; причини і наслідки українсько-польської війни та підписання Симоном Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки Української революції. Пояснювати історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки УНР та ЗУНР).
ТЕМА 23: ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	Зміст: Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/українізації в УСРР. Згортання непу і перехід до директивної економіки. Індустріалізація. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура. Духовне життя. Дати: 1921-1923 рр. - масовий голод в Україні; 1922 р. - входження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР); 1923 р. - початок політики коренізації/українізації в УСРР; 1925 р. - проголошення курсу на індустріалізацію. Персоналії: Олександра Шумського, Миколи Хвильового, Михайла Волобуєва. Поняття та терміни: «тоталітарний режим», «нова економічна політика (неп)», «коренізація», «українізація», «індустріалізація». Характеризувати складові непу, -процес стабілізації економічного й соціального життя в Україні; національну, релігійну та церковну політику в Україні, коренізацію/українізацію та її наслідки, особливості української культури; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні; коренізації/українізації, її вплив на суспільство та українську культуру.
ТЕМА 24: УТВЕРДЖЕННЯ БІЛЬШОВИЦЬКОГО	Зміст: Форсована індустріалізація. Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932 - 1933 рр. - геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне

ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ.	виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-х- початку 1930-х рр. Згорання українзації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Розстріляне відродження. Антирелігійна кампанія. Дати: 1928/1929-1932 рр. - перша п'ятирічка; 1928 р. - судовий процес у Шахтинській справі; 1929 р.- початок насильницької колективізації; 1930 р.- судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ); 1932-1933 рр. - Голодомор в Україні; 1934 р. - перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва; 1937 р. - ухвалення Конституції УРСР; 1937-1938 рр. - «Великий терор». Персоналії: Казимира Малевича, Михайла Бойчука, Леся Курбаса, Олександра Довженка. Поняття та терміни: «п'ятирічка», «соціалістична індустріалізація», «колективізація сільського господарства», «репресії», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «чорна дошка», «націонал-ухильництво», «розстріляне відродження», «Головне управління таборів (ГУТаб)», «паспортна система», «геноцид», «соціалістичний реалізм». Характеризувати сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, «культурна революція», масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; причини та наслідки масових репресій, Голодомору.
ТЕМА 25: ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	Зміст: Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус

	Закарпаття. Суспільно- політичне й соціально- економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції. Дати: 1920 р. - підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; 1923 р.- визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі, саморозпуск уряду ЗУНР; 1925 р. - утворення Українського національно- демократичного об'єднання (УНДО); 1929 р. - утворення Організації українських націоналістів (ОУН); 1930 р. - проведення польською владою акції «пацифікації»; 1938 р. - надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини; 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Євгена Коновальця, Володимира-Сергія Залозецького-Саса. Василя Мудрого, Августина Волошина. Поняття та терміни: «осадництво», «пацифікація», «інтегральний націоналізм», «русинство», «політична еміграція» Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х рр.; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини поділу українських земель між різними державами в 1920-1930-х рр. та їх наслідки для суспільства; причини і наслідки діяльності українських політичних сил.
ТЕМА 26: УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	Зміст: Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939— 1940 рр. Початок німецько- радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави.

Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни. Культура й духовність.

Дати:

23 серпня 1939 р. - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа»);

1 вересня 1939р. - початок Другої світової, війни;

17 вересня .1939 р. - вторгнення Червоної армії на територію Західної України;

червень 1940 р. - вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини;

22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР;

30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави;

14 жовтня 1942 р. - створення Української повстанської армії (УПА);

грудень 1942 р. - початок вигнання німецьких військ та їх союзників з України;

6 листопада 1943 р. - вигнання німецьких окупантів з м. Київ;

січень-лютий 1944р. - Корсунь-Шевченківська наступальна операція;

28жовтня 1944р.- завершення вигнання німецьких військ, та їх союзників з території України;

9 травня 1945 р.- День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні;

2 вересня 1945 р.- завершення Другої світової війни.

Персоналії:

Івана Багряного, Тараса Бульби (Боровця), Степана Бандери, Андрія Мельника, Ярослава Стецька, Романа Шухевича, Кирила Осьмака, Івана Кожедуба, Олексія Береста, Амет-Хана Султана, Василя Порика, Кузьми Дерев'янка, Олени Теліги.

Поняття та терміни:

«радянська», «план “Барбаросса”», «випалена земля», «нацистський новий порядок», «план “Ост”», «Голокост», «остарбайтери», «концтабори», «колабораціонізм», «похідні групи», «Поліська Січ», «бандерівці», «чорносвитники», «депортація», «український визвольний рух».

Характеризувати суть гітлерівських планів «Барбаросса» та «Ост», «нацистського нового порядку», Голокост, діяльність

	українського визвольного руху, діяльність та здобутки вказаних історичних діячів Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянізації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941-1942 рр., основні результати, та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками; особливості культури й духовного життя в період війни. Пояснювати наслідки найважливіших воєнних подій 1941—1944 рр. на території України, депортації кримських татар та інших народів Криму.
ТЕМА 27: УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ	Зміст: Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянізації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність. Дати: 1945 р. - входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. - Україна- співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. - ліквідація УГКЦ; 1946-1947 рр. - масовий голод в Україні; квітень - липень 1947 р. - проведення польською владою операції «Вісла»; жовтень 1947 р. - проведення операції «Захід»; 1951р. - встановлення західного кордону УРСР. Персоналії: Олександра Богомольця, Сергія Лебедева, Андрія Малишка, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Павла Тичини, Володимира: Філатова, Василя Кука, Йосипа Сліпого. Поняття та терміни: «відбудова», «операція “Вісла”», «операція “Захід”», «ждановщина», «лисенківщина», «космополітизм», «холодна війна». Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операцій «Вісла» та «Захід»; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати особливості та наслідки радянізації західних областей, причини та наслідки проведення операцій «Вісла»

	та «Захід», розгортання ідеологічних кампаній. Пояснювати причини масового голоду в Україні, ліквідації УГКЦ.
ТЕМА 28: УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗА ЦІЇ	Зміст: Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни адміністративно- територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність. Дати: 1953-1954 рр. - повстання політичних в'язнів у сталінських концтаборах, ліквідація ГУТабу; лютий 1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. – XX з'їзд КПРС, засудження культу особи; 1959р. - утворення Української робітничо- селянської спілки; 1959 р. - утворення Клубу творчої молоді «Сучасник» у м. Київ. Персоналії: Катерини Білокур, Левка Лук'яненко, Івана Світличного, Василя Стуса, Алли Горської, Ліни Костенко, Євгена Сверстюка, Василя Симоненка, Леся Танюка, Сергія Корольова. Поняття та терміни: «десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргосп», «шістдесятники», «дисиденти». Характеризувати сутність процесу десталінізації; спроби реформ управління економікою в середині 1950-1960-хрр., особливості розвитку культури; сутність антирежимного руху та його течії; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення та значення антирежимного руху. Пояснювати причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР

ТЕМА 29: УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕНН Я КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ	Зміст: Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Кримськотатарський національний рух. Культура й духовність. Дати: 1965 р. - перша хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1970- 1972 рр. - видання самвидавного «Українського вісника»; 1972 р. - друга хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1976 р. - утворення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ). Персоналії: Івана Дзюби, Валерія Марченка, Петра Григоренка, Миколи Руденка, В'ячеслава Чорновола, Михайла Брайчевського, Сергія Параджанова, Івана Миколайчука, Олеса Гончара, Леоніда Викова, Володимира Івасюка, Муетафи Джемілева, Миколи Амосова, Олега Антонова. Поняття та терміни: «застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «самвидав», «тамвидав», «правозахисник». Характеризувати наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями дисидентського руху 1960-1970-х рр., явища у сфері культури, політику зросійщення; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації спротиву, досягнення та проблеми розвитку соціальної сфери. Пояснювати значення дисидентського руху.
ТЕМА 30: ВІДНОВЛЕНН Я	Зміст: Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний

НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.

Дати:

квітень 1985 р. - початок «перебудови»;

26 квітня 1986 р. - катастрофа на Чорнобильській атомній електростанції (АЕС);

вересень 1989 р. - створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України;

жовтень 1990 р. - «революція на граніті»;

24 серпня 1991 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991р. - проведення Всеукраїнського референдуму та обрання Президента України.

Персоналія: Леоніда Кравчука.

Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «український національно-демократичний рух», «багатопартійність», «суверенітет», «незалежність», «ринкові відносини», «референдум», «президент».

Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального і національного рухів, зв'язок між національно-демократичним і дисидентським рухами як формами українського визвольного руху, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР; діяльність вказаного історичного діяча.

Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, падіння авторитету Комуністичної партії України.

Пояснювати причини розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні.

ТЕМА 31: СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ	Зміст: Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998— 2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Культура й духовність. Дати: 6 грудня 1991 р. - започаткування Збройних Сил України; липень 1994 р. - обрання Леоніда Кучми Президентом України; 1995 р. - обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р.- ухвалення Конституції України; вересень 1996 р.- запровадження національної грошової одиниці-- гривні; жовтень-грудень 2004р. - «Помаранчева революція», обрання Президентом України Віктора Ющенка. Поняття та терміни: «корупція», «тіньова економіка», «олігарх», «Помаранчева революція», «поліконфесійність». Персоналії: Леоніда Кучми, Віктора Ющенка, Любомира Гузара, Леоніда Каденюка. Характеризувати державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному, національному, культурному житті, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності. Пояснювати причини європейської інтеграції України.
ТЕМА 32: ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ	Зміст: Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний' поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС Для громадян України. Культура й духовність. Дати:

	2008 р. - вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); січень 2010 р. – обрання Віктора Януковича Президентом України; листопад 2013 - лютий 2014 рр. - революція Гідності, повалення авторитарного режиму; червень 2014 р. - обрання Петра Порошенка Президентом України; 2014 р. - підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС); вересень 2014р., лютий 2015 р. - Мінські домовленості. Персоналію: Петра Порошенка. Поняття та терміни: «Євромайдан», «революція Гідності», «Небесна Сотня», «анексія»; «сепаратизм», «антитерористична операція», «тимчасово окупована територія», «кіборг», «волонтерський рух»; «люстрація», «громадянське суспільство», «безвізовий режим», «екуменізм». Характеризувати перебіг державотворчих процесів в Україні впродовж останнього десятиліття; природу походження, рушійні сили та "значення Євромайдану і революції Гідності; чинники формування громадянського суспільства в незалежній Україні; важливість для України політичної асоціації, економічної інтеграції та впровадження безвізового режиму з ЄС; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності; основні тенденції та протиріччя соціально-економічного розвитку України в 2005-2008, 2008-2014 і після 2014 р. Пояснювати передумови, ознаки та наслідки агресії Росії проти України.
--	---

ПЕРЕЛІК ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ОБОВ'ЯЗКОВИХ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ АБІТУРІЄНТАМИ*

**Дати створення пам'яток культури не обов'язкові для запам'ятовування
Українські землі в XVI ст.*

Архітектура

1. Церква Зішестя Святого Духа в Потеличі 1502.
2. Ансамбль Успенської церкви у Львові: Церква Успіння, 1591 – 1629; вежа Корнякта, 1573 – 1578; каплиця трьох Святителів, 1578.
3. Ансамбль площі Ринок у Львові: Чорна Кам'яниця. Кінець XVI ст.; будинок Корнякта. 33. Острозький замок. Кругла (Нова) вежа. Кінець XVI ст.

Образотворче мистецтво

1. Ікона «Успіння Богородиці», 1547 р., О. Горошковича.
2. Мініатюри Пересопницького Євангелія, 1556-1561 рр.
3. Євангеліст Лука. Гравюра з львівського «Апостола» 1574 р.

Українські землі в першій половині XVII ст.

Архітектура

1. Ансамбль Кафедрального костелу у Львові: каплиця Боїмів. 1609-1617 рр.
2. Замок у Підгірцях (Львівська обл.), 1635-1640 рр.
3. Іллінська церква в Суботові. 1653 р.

Образотворче мистецтво

1. Портрет Петра Конашевича-Сагайдачного з книги «Вірші на жалісний потреб шляхетного рицаря Петра Конашсвича-Сагайдачного». 1622 р.
2. Портрет князя Криштофа Збараського. Після 1622 р.

Українські землі в 1660-х -1680-х роках

Архітектура

1. Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові. 1679-1689 рр.
2. Покровський собор у Харкові. 1689 р.

Образотворче мистецтво

1. Портрет Богдана Хмельницького В. Гондіуса. Середина XVII ст.
2. Ікона «Покров Богородиці» (з портретом гетьмана Богдана Хмельницького). Перша половина XVIII ст.

Українські землі наприкінці XVII - у першій половині XVIII ст.

Архітектура

1. Оборонна синагога в Жовкві. 1692-1698 рр.
2. Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві. 1696-1701 рр.
3. Преображенська церква у Великих Сорочинцях. 1732.

Образотворче мистецтво

1. Ікона «Вознесіння Христове» з іконостасу церкви Воздвиження Й.Кондзелевич.
2. Гравюра «Іван Мазепа серед своїх добрих справ». 1706. І. Мигура.

Українські землі в другій половині XVIII ст.

Архітектура

1. Собор святого Юра у Львові. 1746-1762 рр.
2. Андріївська церква у Києві. 1747-1757 рр.
3. Ратуша в Бучачі. 1751 р.
4. Покровська церква в Києві. 1766 р.
5. Троїцький собор у Новомосковську. 1773-1778 рр. Майстер Я.Погребняк.
6. Успенський собор Почаївської лаври. 1771-1783 рр.
7. Палац Кирила Розумовського в Батурині. 1799-1803. Сучасний вигляд.

Образотворче мистецтво

1. Скульптурна група святого Юрія змисборця на фасаді собору святого Юра у Львові. Скульптор Й. Пінзель

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

Архітектура

1. Будівля Київського університету. 1837-1843 р.

Образотворче мистецтво

1. Картина «Дівчина з Поділля», В. Тропінін.

2. Картини «Автопортрет» (1840), «Катерина» 1842 р, офорти з серії «Живописна Україна» Т. Шевченко.

3. Пам'ятник князю Володимирі в Києві. 1850-1853 рр.

4. Пам'ятник градоначальнику та генерал-губернатору А. де Рішельє в Одесі. Скульптор І. Мартос.

5. Картина «Садиба Г. Тарновського в Качанівці» В. Штернберг. 1837 р.

Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст початку XX ст.

Архітектура

1. Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях. 1864-1873 рр.

2. Володимирський собор у Києві. 1862-1896 рр.

3. Будівля оперного театру в Одесі. 1883-1887 рр.

4. Будинок з химерами в Києві. 1901-1903 рр.

5. Будинок Полтавського губернського земства. 1903-1908 рр. 7

6. Будинок страхового товариства «Дністер» у Львові.

Образотворче мистецтво

1. Пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві. 1888. Скульптор М. Микешин

2. Картина «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». 1880-1891 рр. І. Рєпін.

3. Картина «Козаки в степу». 1890. С. Васильківський.

4. Картина «Святочне Ворожіння». 1888. М. Пимоненко.

5. Картина «Дівчина в червоному капелюсі». 1902-1903. О. Мурашко.

6. Картина «Портрет Лесі Українки». 1900. І. Труш.

Українське мистецтво XX ст.

Архітектура

1. Будівля Держпрому в Харкові. 1925-1928.

2. Будівля Верховної Ради УРСР в Києві. 1936-1939.

Образотворче мистецтво

1. «Еней та його військо». 1919. Г. Нарбут.

2. Літографія «Гуцул з квіткою», естамп «Карпатська мати», 1923. В. Касіян. 81. Картина «Життя». Триптих (Любов. Сім'я. Повернення). 1925-1927. Ф. Кричевський.
3. Пам'ятник Тарасові Шевченку в Ромнах. 1918. Скульптор І. Кавалерідзе. 83. Картина «Бій Богуна з Чарнецьким під Монастирищем в 1653 р.» (1931). М. Самокиш.
4. Картина «Хата в Богданівці» (1955). К. Білокур.
5. Картина «Хліб» (1949). Т. Яблонська.
6. Картина «Гороховий звір» (1971), М. Приймаченко.
7. Пам'ятник засновникам Києва (Київ, Іцек, Хорив і сестра їх Либідь). Скульптор В. Бородай.

Список персоналій для візуального розпізнавання:

1. Василь-Костянтин Острозький
2. Петро Конашевич-Сагайдачний
3. Петро Могила
4. Богдан Хмельницький
5. Петро Дорошенко
6. Іван Мазепа
7. Кирило Розумовський
8. Григорій Сковорода
9. Іван Котляревський
10. Микола Костомаров
11. Пантелеймон Куліш
12. Тарас Шевченко
13. Маркіян Шашкевич
14. Володимир Антонович
15. Михайло Драгоманов
16. Павло Чубинський
17. Микола Лисенко
18. Іван Франко
19. Максим Рильський
20. Леся Українка
21. Соломія Крушельницька
22. Микола Міхновський
23. Андрій Шептицький
24. Михайло Грушевський
25. Володимир Винниченко
26. Павло Скоропадський
27. Євген Петрушевич
28. Симон Петлюра
29. Нестор Махно
30. Олександр Довженко
31. Євген Коновалець
32. Степан Бандера

- 33. Андрій Мельник
- 34. Сидір Ковпак
- 35. Роман Шухевич
- 36. Йосип Сліпий
- 37. Микита Хрущов
- 38. Олесь Гончар.
- 39. Василь Стус
- 40. В'ячеслав Чорновіл
- 41. Сергій Параджанов

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ НА СПІВБЕСІДІ

Білет для співбесіди складається з 30 завдань, з-поміж яких:

- 20 завдань з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох. Оцінювання – 0 або 1 бал;
- 4 завдання на встановлення відповідності (потрібно встановити по 4 «логічні пари» з 5). Оцінювання – 0,1,2,3 або 4 бали;
- 3 завдання на встановлення послідовності. Оцінювання – 0,1,2 або 3 бали;
- 3 завдання з вибором трьох відповідей із семи запропонованих варіантів. Оцінювання – 0,1,2 або 3 бали;

Завдання з історії України оцінюються відповідно до такої схеми нарахування балів: по 1 тестовому балу нараховується за кожну правильну відповідь на завдання з вибором однієї правильної відповіді та по 1 тестовому балу – за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності.

Відповідно, за правильні відповіді на завдання з історії України можна отримати від 0 до 54 балів. Результат співбесіди переводиться в шкалу 100-200 балів за наведеною нижче таблицею. Для отримання 100 балів за шкалою 100-200 балів необхідно набрати 6 тестових балів.

ТАБЛИЦЯ

переведення тестових балів співбесіди з історії України до шкали 100-200 балів

Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200	
6	100	
7	106	
8	109	
9	112	
10	115	
11	118	
12	121	
13	124	
14	127	
15	130	
16	132	
17	134	
18	136	
19	138	
20	140	
21	141	
22	142	
23	143	
24	144	
25	145	
26	146	
27	147	
28	148	
29	149	
30	150	
31	151	
32	152	
33	153	
34	154	
35	155	
36	156	
37	157	
38	158	
39	159	
40	160	
41	162	
42	164	
43	166	
44	168	
45	170	
46	173	
47	176	
48	178	
49	181	
50	184	
51	188	
52	192	
53	196	
54	200	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України: навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., доп. – Київ: Академвидав, 2006. – 688 с.
2. Верстюк В. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник / В. Верстюк, О. Дзюба, В. Репринцев. – Київ: Наукова думка, 1995. – 688 с.
3. Власов В. С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 256 с.: офіц. сайт URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/litera-history-11-standart-Vlasov.pdf>
4. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 256 с. : офіц. сайт URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/litera-history-11-standart-Vlasov.pdf>
5. Гусєв В. І. Історія України: навч. посіб. / В. І. Гусєв, Ю. О. Калінцев, С. В. Кульчицький – Київ: Вища школа, 2003. – 431 с.
6. Грушевський, М. Ілюстрована історія України / М. Грушевський. – Київ : Либідь, 1993. – 264 с.
7. Жуковський А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний. – Львів, 1992. – 230 с.
8. Історія України: посібник / за ред. Г. Темка, Л. Тупчієнка. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2002 – 480 с.
9. Історія України / за ред. В. Смолія. – 3-тє вид., доп. й перероб. - Київ: Альтернативи, 2002. – 471 с.
10. Історія України: навч.-метод. посіб. для семінар. занять / В.М. Литвин, А.Г. Слісаренко, В.Ф. Колесник [та ін.]. – Київ: ЗнанняПрес, 2006. – 460 с.
11. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ століття. / В. М. Литвин, В. Ф. Колесник, С. П. Юренко та ін. ; кер. авт. кол. В. М. Литвин.- Київ: Київський університет, 2012.- 671 с.
12. Король В. Історія України: навч. посібник / В. Король. – 2-ге вид., доп. – Київ: В.Ц.: «Академія», 2008. – 496 с. (Альма-матер)
13. Котляр М. Довідник з історії України / В. Котляр, С. Кульчицький. – Київ, 1996. – 240 с.
14. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Львів: Світ, 1992. – 520 с.
15. Кульчицький С. В. Історія України: довідник для абітурієнтів та учнів загальноосвітніх навчальних закладів / С. В. Кульчицький, Ю. А. Мицик, В. С. Власов. – Київ, Літера, 2013. – 528 с.
16. Магочій Павло-Роберт. Історія України / Павло-Роберт Магочій. – Київ: Критика, 2007. – 640 с.
17. Мицик Ю. Історія України: навч. посіб. для старшокласників / Ю. Мицик, О. Бажан, В. Власов. – Київ, 2005. – 576 с.

- 18.Новий довідник: Історія України. – 6-е вид. – Київ: ТОВ «КАЗКА», 2012. – 736 с.
- 19.Остафійчук В. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. / В. Остафійчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Знання-Прес, 2006. – 422с.
- 20.Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – Київ: Либідь, 1992.
- 21.Савченко Н. Історія України: модульний курс: навч. посіб. / Н. Савченко, М. Подольський – Київ, 2006. – 544 с.
- 22.Світлична В. Історія України: навч. посіб. / В. Світлична – 4-е вид. – Київ: Каравела, 2008. – 400 с.
- 23.Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний; [пер. з англ. В. Шевчука]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Либідь, 1993. – 720 с.

Додаткова

- 24.Антонович В. Б. Про козацькі часи на Україні / В. Б. Антонович. – Київ: Дніпро, 1991. – 238 с.
25. Атлас. Історія України 10 клас (2013) : офіц. сайт URL: <https://uahistory.co/atlas/atlas-ukraine-history-10-class-2013/>
26. Атлас. Історія України 11 клас (2013) : офіц. сайт URL: <https://uahistory.co/atlas/atlas-ukraine-history-11-class-2013/>
- 27.Аркас М. Історія України-Русі / М. Аркас. – Одеса : Маяк, 1994. – 392 с.
- 28.Брайчевський М. Конспект з історії України / М. Брайчевський. – Київ: Знання, 1991. – 204 с. 4.
- 29.Голод 1921–1923 років в Україні. Збірник документів і матеріалів – Київ: Наукова думка, 1993. – 240 с.
- 30.Голодомор 1932–1933 років в Україні: документи і матеріали / упор. Р. Я. Пиріг; НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 1128. – с. 8.
- 31.Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. / Я. Грицак. – Київ: Генеза, 2000. – 360 с.
- 32.Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст.: нариси політичної історії / Т. Гунчак. – Київ: Либідь, 1993. – 288 с.
- 33.Давня історія України: в 3 т. – Київ: Наукова думка, 1997-2000.
- 34.Даниленко В., Сталінізм на Україні (20–30-ті роки) / В. Даниленко, Г. Касьянов, С. Кульчицький. – Київ: Либідь, 1991. – 344 с.
- 35.Довідник з історії України. А-Я / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста; Ін-т істор. досліджень ЛНУ ім. І. Франка. – 2-ге вид., доопрац. і доп. – Київ: Генеза, 2001. – 1136 с.
- 36.Єфименко О. Історія України та її народу / О. Єфименко; [пер. з рос. В. Д. Калити]. – Київ: Мистецтво, 1992. – 256 с.
- 37.Енциклопедія українознавства. Словникова частина: У 10 т. – Львів, 1993–2001.
- 38.Енциклопедія українознавства. Загальна частина: у 3 т. – Київ, 1994–1995.
- 39.Енциклопедія історії України: у 5-ти т. / редкол.: В.А. Смолій (голова), Я.Д. Ісасвич, С.В. Кульчицький [та ін.]. – Київ: Наукова думка, 2005.

- 40.Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії укр. державності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. Іванченко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ: МАУП, 2006. – 624 с.
- 41.Історія України в особах: Литовсько-Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко, О. Русина [та ін.]. – Київ: Україна, 1997. – 272 с.
- 42.Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / за заг. ред. А.П. Коцура, Н.В. Терес. – Київ -Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 1100 с.
- 43.Історія українського козацтва: Нариси: у 2 т. / редкол.: В. А. Смолій [та ін.]. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. – Т. 1. – 800 с.; – 2007. – Т. 2. – 724 с.
- 44.Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в Русі Опору 1960– 80-х років / Г. Касьянов. – Київ: Либідь, 1993. – 224 с.
- 45.Крути: Пам'яті героїв Крут /упоряд. Зінкевич О., Зінкевич Н. -Київ: Смолоскип, 2010.- 64 с.
- 46.Кудряченко А. І. Політична історія України ХХ століття: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. І. Кудряченко, Г. І. Калінічева, А. А. Костиря. – Київ: МАУП, 2006. – 696 с.
- 47.Костюк Г. Сталінізм в Україні: Генеза і наслідки: Дослідження і спостереження сучасника / Г. Костюк; [пер. з англ.]. – Київ: Смолоскип, 1995. – 508 с.
- 48.Котляр М. Ф.Історія України в особах: Давньоруська держава / М. Ф. Котляр. - Київ: Україна, 1996. – 240 с.
- 49.Мороз В. Я. Україна у двадцятому столітті. Етап перший.1900-1920 рр. / В. Я. Мороз. – Львів: Ліга-Прес, 2005. – 656 с.
- 50.Організація Українських націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси / НАН України; Ін-т історії України; С.В. Кульчицький. – Київ: Наукова думка, 2005. – 495 с.
- 51.Панченко П. П. Історія України ХХ – початку ХХІ століття: навч. посіб. / П.П. Панченко, Н.П. Барановська, С.С. Падалка [та ін.]; за заг. ред. В. А. Смолія. – Київ: Знання, 2004. – 582 с.
- 52.Петровський В.В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі / В.В. Петровський, Л.О. Радченко, В.І. Семененко. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2007. – 592 с.
- 53.Політична історія України ХХ ст.: У 6 т. / НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досліджень; І.Ф.Курас, Ю.І.Шаповал, Ю. А. Левенець [та ін.]. – Київ: Генеза, 2002-2003.
54. Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ – ХХ ст. Історичні нариси / Д. В. Архієрейський, О. Г. Бажан, С. І. Білокінь та ін. – Київ: Наукова думка, 2002. – 952 с.
- 55.Реєнт О.Усі гетьмани України: Легенди, міфи, біографії / О. Реєнт. – Харків: Фоліо, 2007. – 415 с.
- 56.Реєнт О. Україна між світовими війнами (1914-1939). Події. Люди. Документи: Нариси історії: навч. посіб. / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Київ: Школа, 2004. – 544 с.

57.Реснт О. Україна в імперську добу (XIX – поч. XX ст.) / О. Реснт. – Київ, 2003. – 340 с.

INTERNET-РЕСУРСИ

1. Відеоісторія України. Альбом «Історія України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://io.ua/vcc9aad0484735d65b9262342215118f7>
2. Енциклопедія історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?encyclor>
3. Інститут історії України НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua>
4. Історія України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/>
5. Історія України. Підручники [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-76.html>
6. Михайло Грушевський. Історія України-Руси в 10 томах / Михайло Грушевський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/index.html>
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
8. Посібники з історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/istoriya/>

При підготовці до співбесіди абітурієнти можуть користуватися також іншими підручниками, посібниками, довідниками та словниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.